

RIVOJLANISH MARKAZLARIDA BOLALAR FAOLIYATINI TASHKIL ETISH MASALASI

Ibragimova Mashxuraxon Xusanovna

Andijon shahar pedagogika kolleji maxsus fanlar kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada rivojlanish markazlarida bolalar faoliyatini tashkil etish. Bolalarni rivojlanish markazlarida ko'nikma va qobiliyatlarini rivojlantirish masalasi yoritilgan.

Kalit so'zlar: tarbiyachi, tarbiyalanuvchi, markaz, gurux, bolalar, ijodkorlik.

KIRISH

Bolani har tomonlama rivojlantirish uning insoniyat tajribasi, bilimlari, qobiliyati va madaniyatining saqlovchisi bo'lgan kattalar bilan muloqoti tufayli insoniyatning ko'p asrlik tajribasini o'zlashtirish asosidagina amalga oshiriladi. Bu tajribani faqat insoniy muloqotning eng muhim vositasi - til orqaligina berish mumkin.

Til – hayotimizning ajralmas qismi bo'lib, biz unga o'z-o'zidan bo'lishi shart bo'lgan narsa sifatida qaraymiz. Tilning o'zi nima, biz unda qanday so'zlayapmiz, biz qanday qilib so'zlashni o'rganishimiz haqida esa unchalik ko'p o'ylab ham o'tirmaymiz.

MUXOKAMA VA NATIJALAR

Rivojlanish markazlari ta'lim, rivojlantiruvchi, o'qitish, rag'batlantiruvchi, uyushgan, kommunikativ funksiyalarni bajarishi kerak.

Eng muhimi, ular mustaqillikni rivojlantirish ustida ishlashlari kerak, bolalar va kattalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning shaxsga yo'naltirilgan ta'limga asoslangan bolaning tashabbusini rag'batlantirishi kerak.

Gurux xonasidan moslashuvchan va o'zgaruvchan tarzda foydalanish talab etiladi.

Rivojlanish markazlaridagi tematik, didaktik materiallar bolaning ehtiyojlari va manfaatlarini qondirishga xizmat qilishi kerak. Markazlarning dizayni estetik, bolalar uchun jozibali bo'lishi kerak, va mustaqil faoliyatga bo'lgan istakni keltirib chiqarishi kerak. Guruh xonasida rivojlanish markazlarini yaratishda o'yin faoliyatining etakchi rolini hisobga olish kerak. Rivojlanish markazlaridagi jihozlar xavfsiz va didaktik materiallar bolaga tegishli bo'lishi va bolalarning yoshiga mos bo'lishi kerak. Rivojlanish markazlaridagi didaktik materiallar tematik vazifalarni hisobga olgan holda o'zgarishi kerak. Quyida bolalarni maktab ta'limga tayyorlashda rivojlantiruvchi markazlarning hususiyatlarini alohida sanab o'tamiz.

“Til va nutq” markazi.

Markazda bolalarning do'stlari orasida o'z fikrlarini bera olishlari, mavzu asosida

hikoyalar tuzish, savol-javoblar qilish, bolalarcha suhbatlar tashkil etish imkoniyati mavjud. Boladagi ko'pchilik orasida tortinchoqlik odatlari kichik guruxlarda ishlash jarayonida yo'qola boshlaydi.

AKT vositalari, turli xildagi mavzuli rasmlar orqali bola mustaqil ravishda o'ylashi, fikrlashi, mazmunni idrok etish imkoniga ega.

Markazga qo'yilgan mazmunli rasmlar orqali majburiy emas, balki o'z xolicha hikoyalar tuzish imkoniga ega. Mavzularni tanlash xuquqiga ega.

“Qurish-yasash, konstruksiyalash va matematika” markazi .

Markaz orqali bolalarda sensor tarbiya, ijodkorlik rivojlanadi. Bola bir vazifani bajarish orqali ham qurish yasash, ham matematika bilan shug'ullanish imkoniga ega.

Bolalar orasidagi suhbatlar tinglansa, ularning muloqotida “Menga katta g'ishtni ber”, “Menga qizil kerak”, “O'ng tomoningdagi meniki”, “Men yasagan uycha ikki qavatli”, “Seniki kichkina, meniki esa katta ”, “men yasagan mashinaning rangi oq”, “Mana senga kuk lego”, “Mening mashinamga 10 ta odam sig'adi ”, “Nima uchun buzilib ketdi?, chunki sen tagiga ko'p g'isht qo'ymading, tagi kichkina bo'lib qoldi”va boshqa jummalarni eshitasiz. Demak bolalar muloqotida ayirish, qo'shish, kattalikni bilish, taqqoslash kabi matematik iboralar ishlatiladi va ilk matematik tasavvurlar kengayib boradi. O'z ishlarini taxlil qilishni o'rganadi.

“San'at” markazi.

San'at markazida bolalarni kayfiyatini ko'tarish imkoni mavjud. Bolaning ijodiy kobilyatlarini kullab kuvatlanadi. San'atning rassomlik, xaykaltaroshlik turlariga hamma uchun ham iqtidor berilmagan. Shuning uchun bu markazga kamroq bola qatnashi mumkin. Lekin markazga kerakli jihozlarni to'liq qo'yilsa, yasash, chizish texnologiyalari ertalabki, kechki soatlarda o'rgatilsa, markaz ishi rivojlanadi. Oilada bolaga bunday sharoit har doim ham yaratib berilmaydi. Markazda ishlash orqali bolaning mayda motorikasi rivojlanadi. Mayda motorikaning rivojlanishi esa, bolaning nutqini rivojlanishiga sabab bo'ladi.

“Syujetli–rolli o'yinlar va drammalashtirish” markazi.

Markazni bolalar iqtidorini namoyon bo'lishiga, o'z mahoratini ko'rsatishi uchun juda qulay muhit. Bu markazni bolaning “Men”ini shakllantiruvchi markaz deb ham atash mumkin. Markazdagi barcha jihozlar bolalar hayotida uchraydigan jihozlar bo'lib, o'yin jarayonida bola ulardan foydalanishni o'rganadi, kasblar bilan yaqindan tanishish imkoniga ega. O'yinlarda oila a'zolarining o'zaro munosabatlari aks etadi va ular orqali ahloqiy tarbiya olish (tarbiyachi uchun esa oiladagi muhitni o'rganish) imkoni mavjud.

“Ilm-fan va tabiat” markazi.

Tajriba sinov maydonchasida o'tkazilayotgan tajribalar bolalarda qiziqish uyg'otadi va yangi ixtirolar qilishga undaydi. Bu markaz bolalarni tabiat va undagi xodisalarni bilish uchun eng katta imkoniyat va bu markazni to'g'ri ishlatilsa bolalar

tabiat haqidagi 90% bilimni shu yerda olishi mumkin.

Markaz na faqat bolalarda balki pedagoglarda ham qiziqish uygʻotadi. Markazda olib borilayotgan turli tajribalar orqali bolalar jismlarning foydali va zarar tomonlarini bilib olish imkoniga ega. Hayotimiz davomida ishlatiladigan narsalarni qayerdan kelganligi, ularni nimadan olinganligi haqidagi bilimlarni olish orqali ularga boʻlgan munosabatlari ijobiy tomonga oʻzgaradi.

Masalan nonni dasturxonimizga kelishi, paxtaning chigitini ezish orqali undan yogʻ chiqishini bilish, tarvuzning urugʻida yogʻning yoʻqligini, piyozning ildizi bilan stakandagi suvga solib qoʻyilsa uni oʻsishi, urugʻlarni tuvaklarga sepish orqali ularni unib chiqishini koʻrish bolalar uchun juda qiziqarli.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oʻzbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qoʻyiladigan Davlat talablari. Toshkent-2018 yil.
2. "Ilm yoʻli" variativ dasturi. Toshkent "Sano-standart" 2020 yil.
3. Maktabgacha pedagogika f. r. Qodirova, Sh. Q. Toshpo'latova, N.M. Kayumova, M. N. A'zamova "Tafakkur" Nashriyoti Toshkent – 2019.
4. Maktabgacha pedagogika Berdiyeva M.M.
5. Maktabgacha tarbiya pedagogikasi P.Yusupova Toshkent "Oʻqituvchi" 1993 y.